

Referanser: KM 12/12, KR 34/12, KR 50/12, KM 04/13

Saksdokumenter:

Dok.dato	Tittel	Dok.ID
04.02.2013	KM 04.1/13 KR Høringsbrev	91285
04.02.2013	KM 04.2/13 KR Høringsnotat	91286
04.02.2013	KM 04.3/13 KR Høringsskjema	91287
04.02.2013	KM 04.4/13 Bakgrunnsnotat - høring (bakgrunnsdel KR 34/12)	91288
04.02.2013	KM 04.5/13 FADs brev til KR av 11. sept. 2012	91290
04.02.2013	KM 04.6/13 Sammenfatning av høring	91291
11.02.2013	KM 10.1/13 Referat fra valgkonsultasjon 010213	91644
11.02.2013	KM 10.1.1/13 Vedlegg til referat fra valgkonsultasjon 010213	91645

Samtlige vedlegg bortsett fra referat fra valgkonsultasjonen er sendt ut som vedlegg til sak KM 04/13. Det vises til disse.

Hovedlinjer i nominasjons- og valgordning ved valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet

Sammendrag

Kirkemøtet 2012 (sak KM 12/12) ba Kirkerådet om å utarbeide forslag til reviderte valgregler før neste kirkevalg i 2015, og at dette måtte legges fram for Kirkemøtet senest i 2014. Som ledd i forberedelsene av dette, legges det her fram forslag til hovedlinjer i nominasjonsordningen og ordning for valg av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet.

Forslagene forutsetter endringer i kirkelovens bestemmelser om kirkelige valg. Som siste ledd i gjennomføringen av demokratireformen i Den norske kirke gjorde Stortinget 21. mai 2012 et anmodningsvedtak hvor Stortinget bad regjeringen, «på bakgrunn av Den norske kirkes behandling av forslag til valgordning, komme tilbake til Stortinget med egen sak om ny valgordning for Den norske kirke i løpet av våren 2013». Forslag til slike lovendringer er utarbeidet etter en prosess med høring i kirkelige organer og behandling i Kirkerådet. Det legges fram for Kirkemøtet 2013 en egen sak vedrørende lovendringene (sak KM 04/13).

Det ble høsten 2012 gjennomført høring av bispedømmerådene og et utvalg fellesråd om forslag til endringer i nominasjonsordning og valgordning. Høringen ble gjennomført samtidig med høring på forslag til endringer i kirkelovens bestemmelser om kirkelige valg. I forhold til spørsmål knyttet til nominasjonsprosessen var høringssvarene tilstrekkelig samstemte til at det kunne utformes forslag til nominasjonsordning. Når det gjaldt spørsmål om valgordning, og da særlig forholdet mellom flertallsvalg og forholdstallsvalg samt opptellingsmåte ved flertallsvalg, var høringssvarene så sprikende at Kirkerådet i desembermøtet 2012 fant det nødvendig å få arrangert en valgkonsultasjon for å få disse spørsmålene ytterligere belyst. Denne valgkonsultasjonen ble avholdt 1. februar 2013.

På bakgrunn av høringen høsten 2012 fremmer Kirkerådet følgende forslag til endringer i nominasjonsordningen:

- Høring til menighetsrådene på et foreløpig listeforslag
- Kandidatlisten skal være prioritert
- Ordningen med supplerende nominasjon videreføres. Antall forslagsstillere foreslås satt til minimum 75 (i 2011: 100) stemmeberettigede medlemmer fra minst tre ulike sokn innenfor bispedømmet (i 2011: fra ett prosti). Maksimum 50 % av forslagsstillerne kan komme fra ett og samme sokn.

På bakgrunn av høringen høsten 2012 samt valgkonsultasjonen 1. februar 2013 fremmer Kirkerådet følgende forslag til endringer i valgordningen ved valg av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet:

- Valg av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet gjennomføres som flertallsvalg med prioritert kandidatliste som normalordning.
- Ved flertallsvalg benyttes det opptellingsregler som har utgangspunkt i opptellingsregler fra menighetsrådsvalget 2011, men der anledning til strykninger er tatt bort, samt at det kun gis anledning til å gi det antall tilleggsstemmer som tilsvarer maksimalt 50 % av antallet faste plasser som det skal velges til.
- Åpning for alternative lister og gjennomføring av valget som forholdstallsvalg innføres som en mulig opsjon i hovedordningen, og da som et alternativ til supplerende nominasjon. Det åpnes ikke for alternative lister i valget 2015, men spørsmålet må utredes ytterligere og tas opp til ny vurdering frem mot Kirkevalget 2019.

Forslagene forutsetter at regjeringen legger fram de nødvendige forslag til endringer i kirkeloven, og at disse blir vedtatt av Stortinget (jf. sak KM 04/13).

Forslagene legger føringer for utarbeidelsen av reviderte valgeregler som skal legges fram for Kirkemøtet i 2014 med sikte på kirkevalgene fra 2015 og framover. Det foreslås at reglene for øvrig bygger på de *Særskilte regler ved de kirkelige valg* som ble benyttet ved Kirkevalget i 2011.

De foreslåtte regelendringene vil medføre endringer i tidsløpet og de administrative rutineene ved nominasjon av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøte. Det

forutsettes at bispedømmerådene som ansvarlige operatører for valget konsulteres i utarbeidelsen av forslag til nærmere regler vedrørende prosedyrer for nominasjon.

Forslag til vedtak

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å gjøre følgende vedtak:

1. Kirkemøtet ber om at det legges fram for Kirkemøtet i 2014 forslag til permanente valgeregler for de kirkelige valg. Valgreglene skal bygge på de *Særskilte regler ved de kirkelige valg* som ble benyttet ved Kirkevalget i 2011. Valgreglene endres i tråd med vedtakets punkt 2 og 3.
2. Kirkemøtet vedtar følgende endringer og justeringer i nominasjonsordningen ved valg av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøte:
  - a. Nominasjonsprosessen utvides med en høring av menighetsrådene på et foreløpig listeforslag.
  - b. Kandidatlisten skal være prioritert.
  - c. Ordningen med supplerende nominasjon videreføres. Antall forslagsstillere endres til minimum 75 stemmeberettigede medlemmer fra minst tre ulike sokn innenfor bispedømmet. Maksimum 50 % av forslagsstillerne kan komme fra ett og samme sokn.

Bispedømmerådene konsulteres i utarbeidelsen av forslag til nærmere regler vedrørende prosedyrer for nominasjon.

3. Kirkemøtet vedtar følgende endringer i ordningen for valg av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøte:
  - a. Valg av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet gjennomføres som flertallsvalg med prioritert kandidatliste som normalordning.
  - b. Ved flertallsvalg benyttes de opptellingsregler som har utgangspunkt i opptellingsregler fra menighetsrådsvalget 2011, men der anledning til strykninger er tatt bort samt at det kun gis anledning til å gi det antall tilleggsstemmer som tilsvarer maksimalt 50 % av antallet faste plasser som det skal velges til.
  - c. Åpning for alternative lister og gjennomføring av valget som forholdstallsvalg innføres som en mulig opsjon i valgordningen. På grunn av store utfordringer med å innpasse denne opsjonen tilfredsstillende til resten av valgordningen samt nominasjonsordningen, åpnes det ikke for alternative lister i valget 2015. Spørsmålet må utredes ytterligere og tas opp til ny vurdering frem mot Kirkevalget 2019.
4. Vedtaket fattes med forbehold om at Stortinget vedtar de nødvendige endringer i kirkeloven.

Saksorientering

Denne saken inneholder forslag til hovedlinjer i ordning for valg av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet og i nominasjonsordningen. Den står i sammenheng med sak KM 04/13 *Forslag til endringer i kirkeloven*.

Saken er en del av forberedelsene av en sak om reviderte valgeregler som skal legges fram for Kirkemøtet i 2014 (jf. sak KM 12/12, vedtakets pkt.4).

Bakgrunn

Kirkemøtet 2012

Kirkemøtet drøftet evalueringen av demokratireformen (sak KM 12/12) og gjorde følgende vedtak:

1. Demokratireforma har styrka dei kyrkjelege organa sin demokratiske legitimitet og forankring hjå medlemmene, og ført til større deltaking og auka breidde i det kyrkjelege demokratiet. Kyrkjemøtet meiner difor at demokratireforma samla sett er tilfredsstillande følgt opp. Kyrkjemøtet meiner det er viktig å bygge vidare på erfaringane frå demokratireforma i den vidare utviklinga av kyrkja sine demokratiske ordningar. Brei demokratisk deltaking er eit viktig kjenneteikn på ei velfungerande folkekyrkje.
2. Kyrkjemøtet vil understreke at gjennomføring av kyrkjeval som i 2009 og 2011 krev løyvingar på minst same nivå. Dette inneber mellom anna kostnader til valkort og andre kommunikasjonstiltak, samt kostnader knytt til gjennomføring av kyrkjelege val samstundes med og i umiddelbar nærleik til dei politiske vala.
3. Kyrkjemøtet viser til tidlegare kyrkjemøtevedtak om at det er kyrkja sine organ som bør definere innhaldet i ei framtidig valordning (sak KM 8/07, pkt.1.1.2). Kyrkjemøtet ser at det innanfor ramma av kyrkjeforliket av 2008 kan vere trong for å justere kyrkjelova sine reglar om samansetjing og val av bispedømmeråd og Kyrkjemøte. Kyrkjemøtet føreset at eventuelle framlegg til endringar i kyrkjelova blir utarbeidd i samarbeid med kyrkja sine organ. Ein føreset vidare at Kyrkjemøtet får lovframlegg til uttale før endeleg handsaming i Stortinget.
4. Kyrkjemøtet bed Kyrkjerådet om å utarbeide framlegg til reviderte valreglar før neste kyrkjeval i 2015. Dette må leggjast fram for Kyrkjemøtet seinast i 2014. Det er særskilt viktig å etablere ei betre ordning for val til bispedømmeråd og Kyrkjemøte. Ordninga med preferanseval har ikkje fungert tilfredsstillande. Valordninga må vere enklare for veljaren og gje veljaren reelle valalternativ.
5. Kyrkjemøtet bed Kyrkjerådet om å arbeide vidare med planar og system for kommunikasjon kring kyrkjevala. Kyrkjemøtet vil framheve at valkortet, ei

personleg utsending til alle røysteføre kyrkjemedlemmer, har vist seg som eit effektivt og målretta kommunikasjonsiltak. Kyrkjemøtet meiner det er rom for forbetringar særleg når det gjeld tiltak for å gjere kandidatane kjende for veljarane, og for kunngjering av valresultatet snarast råd.

6. Kyrkjemøtet bed Kyrkjerådet i samarbeid med Samisk kyrkjeråd om å utarbeide framlegg til ei betre ordning ved val på samiske representantar til bispedømmeråd og Kyrkjemøtet. Kyrkjerådet og Samisk kyrkjeråd vert óg bedne om å følgje opp Strategiplan for samisk kyrkjeliv når det gjeld samiskkyrkjeleg demokrati (pkt. 5. 17).

Kirkemøtet 2012 var opptatt av at det skal bygges vidare på erfaringene fra demokratireformen i den vidare utviklingen av kirkens valgordningar (pkt. 1). Kirkemøtet understreket at gjennomføring av valg på samme aktivitetsnivå som under demokratireformen krever økonomi på tilsvarende nivå (pkt. 2). Kirkemøtet var opptatt av ansvarsforhold og prosessuelle spørsmål (pkt. 3). Når det gjelder behovet for endringer i valgordningen, framhevet Kirkemøtet som særskilt viktig at det etableres en bedre ordning for valg til bispedømmeråd og Kirkemøte. KM 2012 slo fast at ordningen med preferansevalg ikke har fungert tilfredsstillende. Valgordningen må være enklere for velgeren, og gi velgeren reelle valgalternativer (pkt. 4). Kirkemøtet omtalte også andre forbedringspunkter som vil bli tatt opp i andre sammenhenger senere (pkt. 5 og 6).

I komitémerknadene ble Kirkemøtets vurderinger ytterligere utdypet og konkretisert. Når det gjelder forbedringer av valgordningen ved valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet, viste komiteen til de positive erfaringene med endrede opptellingsregler ved valg av menighetsråd. Komiteen mente elementer fra ordningen ved valg av menighetsråd kunne vurderes også ved valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet.

Demokratireformen. Stortingets anmodningsvedtak

Kirkeforliket av 10. april 2008 mellom de syv politiske partiene som var representert på Stortinget, ledet fram til grunnlovsendringer vedrørende statskirkeordningen av 21. mai 2012. Samtidig vedtok Stortinget ved endring i kirkeloven å overføre myndigheten til å tilsette biskoper og proster til kirkelige organer, henholdsvis Kirkerådet og bispedømmerådene. Forut for grunnlovsendringene gjennomførte Den norske kirke en demokratireform. Gjennomføring av demokratireformen var i Kirkeforliket satt som et premiss for overføringen av tilsettingsmyndighet for biskoper og proster, og for grunnlovsendringene. Demokratireformen ble gjennomført i årene 2008-2011. Stiftelsen Kirkeforskning (KIFO) har i samarbeid med Menighetsfakultetet og Institutt for samfunnsforskning evaluert reformen. KIFOs sluttrapport forelå 31.12.2011. Kirkemøtet 2012 behandlet evalueringen av demokratireformen (sak KM 12/12 – se ovenfor).

Stortingets vedtak 21. mai 2012

I gjennomføringen av kirkeforliket gjenstod fortsatt ett punkt etter grunnlovsendringen av 21. mai 2012: at «...Stortinget vedtar endelig ordning for valg til Kirkemøtet og Bispedømmeråd». Det var lenge uklart hva denne setningen skulle bety. Dette ble politisk avklart med Stortingets vedtak til endringer i kirkeloven av 21. mai 2012, romertall II:

Stortinget ber regjeringen, på bakgrunn av Den norske kirkes behandling av forslag til valgordning, komme tilbake til Stortinget med egen sak om ny valgordning for Den norske kirke i løpet av våren 2013.

Departementets brev 11. sept. 2012

I brev av 11. september 2012 anmodet Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet Kirkerådet om å gjennomføre en kirkelig høring angående forslag til mulige lovendringer i kirkeloven om reglene for kirkevalg. Saken var avgrenset til de endringer som anses nødvendige som direkte oppfølging av demokratireformen. Det hadde vært kontakt mellom departementet og Kirkerådet om avgrensning av saken, innhold i mulige lovendringer og opplegg for høring. Kirkerådet hadde også drøftet med departementet og hatt kontakt med Stortingets kirke-, utdannings- og forskningskomité om prosessuelle utfordringer i saken (se vedlegg: Sak KR 34/12 – Bakgrunnsdel, pkt. 1.5).

Kirkerådet september 2012

Kirkerådet vedtok i sitt møte i september 2012 å sende saken på høring til bispedømmerådene med høringsfrist 20. november 2012.

Kirkerådet gjorde følgende vedtak (sak KR 34/12):

1. Kirkerådet ber om at høringsdokumentet ferdigstilles i tråd med de føringer som ble gitt i møtet. Dokumentet sendes bispedømmerådene til høring med frist 20. november 2012. Saksdokumentets bakgrunnsdel ledsager høringsnotatet.
2. Kirkerådet ber om å få sammendrag av høringen og et første utkast til forslag til endringer i valgordningen med eventuelle lovendringer til behandling på sitt møte i desember. På grunnlag av Kirkerådets behandling i desember utarbeides forslag til endringer i valgordningen som legges fram for Kirkemøtet 2013.
3. Forslag til eventuelle endringer i kirkelovens bestemmelser om de kirkelige valg oversendes departementet etter Kirkerådets desembermøte, som innspill til forberedelse av de nødvendige lovendringer.
4. Kirkerådet har drøftet problemstillingen knyttet til at det ikke er tidsmessig mulig å forelegge departementets forslag til lovendringer for det ordinære Kirkemøtet før proposisjonen til Stortinget utarbeides. Dette fører til at forutsetningen i kirkeloven § 24 tredje ledd bokstav a, ikke fullt ut kan ivaretas i dette tilfellet. Det er prinsipielt sett lite heldig at dette inntreffer ved den første endring av kirkeloven etter grunnlovsendringene av 21. mai 2012. Samtidig ser Kirkerådet at det ikke er mulig å oppfylle kirkeforlikets forutsetninger innenfor avtaleperioden hvis normal prosedyre skal følges. Kirkerådet forutsetter at de lovforberedende myndigheter tar tilbørlig hensyn til de særegne omstendighetene i saken.

Det er særlig vedtakets pkt. 1 og 2 som har betydning for denne saken.

Høring

Kirkerådet sendte 1. oktober 2012 saken på høring til bispedømmerådene med høringsfrist 20. november. Kirkerådets høringsbrev og høringsnotat, sammen med bakgrunnsdelen fra sak KR 34/12 og høringsskjema er vedlagt saken.

Det er kommet høringssvar fra alle 11 bispedømmeråd. Høringsbrevet understreket at bispedømmerådene, om de fant det ønskelig og mulig innenfor høringens tidsramme, kunne innhente synspunkter fra menighetsråd og andre kirkelige instanser som grunnlag for sin høringssuttalelse. Det later ikke til at bispedømmerådene har funnet det mulig å gjøre dette.

I tillegg til dette sendte Kirkerådet saken til et utvalg på 23 fellestråd (2 i hvert bispedømme, 3 i Bjørgvin) som fikk anledning til å avgi høringssvar. Det er kommet svar fra 8 av disse kirkelige fellestrådene og fra to menighetsråd. Det er også kommet høringssvar fra KABB og Teologisk fakultet, Universitetet i Oslo. Alle høringssuttalelser med unntak av to uttalelser som inneholder andre typer innspill, er offentlig tilgjengelige på <http://www.kirken.no/?event=ShowNews&famId=313549>.

For oversikt over høringsinstansene som har uttalt seg, vises det til redegjørelsen for gjennomføringen av høringen i vedlagte sammenfatning.

Kirkerådet desember 2012

Kirkerådet fikk i desember 2012 forelagt en sammenfatning av høringen. Denne sammenfatningen inneholdt en redegjørelse for gjennomføringen av høringen, en sammenfatning av høringsinstansenes syn, og Kirkerådets vurderinger og anbefalinger.

Kirkerådet gjorde følgende vedtak (sak KM 50/12):

1. Kirkerådet oversender til departementet sammenfatning av høring vedrørende forslag til endringer i kirkeloven og i valgordning for de kirkelige valg (demokratireformen) del A. Sammenfatningen i sin helhet framsendes til Kirkemøtet 2013. Kirkerådets vurderinger og anbefalinger bearbeides i tråd med de momenter som kom fram i møtet.
2. Kirkerådet gir direktøren fullmakt til å ferdigstille en sak til Kirkemøtet 2013 med forslag til uttalelse fra Kirkemøtet om lovproposisjonen når denne foreligger. Saken ettersendes til Kirkemøtet og framsendes Stortinget til videre behandling. Kirkemøtesaken forutsettes å bygge på de synspunktene som er kommet fram i høringen og på Kirkerådets vurderinger og anbefalinger.
3. Kirkerådet ber om at det avholdes en konsultasjon med valgekspert og representasjon fra Kirkerådet og bispedømmerådene for å vurdere spørsmål knyttet til opptellingsmåte ved flertallsvalg og hvordan ordning for flertallsvalg og forholdstallsvalg bør forholde seg til hverandre. Konsultasjonen avholdes om mulig før eller i forbindelse med Kirkerådets møte i januar.

4. Forslag til endringer i valgordningen, inklusive nominasjonsordningen, ved valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet legges fram for Kirkemøtet 2013. Forslaget bearbeides i tråd med de momenter som kom fram i møtet. Referat fra konsultasjonen (jf. pkt. 3) oversendes Kirkemøtet som vedlegg til saken.

Det er særlig vedtakets pkt.1, 3 og 4 som har betydning for denne saken, mens pkt.2 dels følges opp i sak KM 04/13.

Etter behandling i Kirkerådets møte i desember 2012 (sak KR 50/12) oversendte Kirkerådet i samsvar med vedtakets pkt.1 den omtalte sammenfatningens del A til departementet. Dette som svar på departementets brev av 11. september 2012. Sammenfatningens del B ble oversendt til orientering. I tillegg gjennomførte departementet høring angående lovendringsspørsmålene blant en rekke offentlige myndigheter, samarbeidsorganer for andre tros- og livssynssamfunn og enkelte tros- og livssynssamfunn, teologiske og kirkefaglige utdanningsinstitusjoner, samt kirkelige arbeidsgiver- og arbeidstakerorganisasjoner med høringsfrist 31. desember 2012.

Valgkonsultasjon 1. februar 2013

I tråd med vedtak KR 50/12 pkt. 3 ble det avholdt en valgkonsultasjon i forlengelse av Kirkerådsmøtet 1. februar 2013. Det ble utarbeidet et referat fra denne valgkonsultasjonen. De avklaringer som konsultasjonen ga, er avgjørende for de siste vurderinger som er gjort i spørsmålet om forholdet mellom flertallsvalg og forholdstallsvalg samt spørsmålet om opptellingsmåte ved flertallsvalg.

Hovedlinjer i nominasjons- og valgordning ved valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet

Sammenfatningen av høringen sendes med dette fram til Kirkemøtet sammen med referat fra valgkonsultasjonen (se vedlegg). Det fremmes på bakgrunn av disse dokumentene forslag til endringer i nominasjons- og valgordning ved valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet, i samsvar med vedtaket i sak KR 50/12, pkt. 4. Det vises også til Kirkerådets refleksjoner til høringsspørsmålene i sammenfatningens del B, samt til overveielserne knyttet til de ulike punktene i høringsnotatets del 3 (vedlagt).

Det redegjøres først for resultatet av høringen når det gjelder forslag til endringer i nominasjonsordningen, samt for Kirkerådets vurderinger og anbefalinger. Denne delen ble av Kirkerådet ansett som rimelig avklart etter høringsrunden. Det redegjøres deretter for resultatet av høringen når det gjelder valgordning (herunder opptellingsmåten ved flertallsvalg og hvordan forholdstallsvalg og flertallsvalg skal stå i forhold til hverandre). Her er det også redegjort for momenter fra valgkonsultasjonen, før det gjøres rede for Kirkerådets vurderinger og anbefalinger. Det munner så ut i en samlet oppsummering av forslag til hovedlinjer i nominasjonsordning og valgordning ved valg av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet.

Kirkerådets anbefalinger vedrørende forslag til endringer i kirkeloven (utarbeidet på bakgrunn av høringen), gjøres det ikke rede for her. Det henvises til sak KM 04/13.

Hovedlinjer i nominasjonsordning: Høringsinstansenes syn – Kirkerådets vurderinger og anbefalinger

Følgende spørsmål ble sendt på høring:

Høringsspørsmål B1

- Kan høringsinstansen slutte seg til Kirkerådets forslag om å utvide nominasjonsprosessen ved valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet med
- utarbeidelse av foreløpig listeforslag og høring på listeforslaget hos menighetsrådene og
  - prioritering av kandidatlisten?
  - Ønsker høringsinstansen at ordningen med supplerende nominasjon videreføres?

Til spørsmål B1a): Kan høringsinstansen slutte seg til Kirkerådets forslag om å utvide nominasjonsprosessen ved valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet med utarbeidelse av foreløpig listeforslag og høring på listeforslaget hos menighetsrådene?

- 6 bispedømmeråd, *Hamar, Tunsberg, Agder og Telemark, Møre, Nidaros og Nord-Hålogaland* sluttet seg til forslaget.
- 4 bispedømmeråd, *Oslo, Stavanger, Bjørgvin og Sør-Hålogaland* svarte nei på spørsmålet.
- 1 bispedømmeråd, *Borg*, har ikke besvart spørsmålet
- I tillegg besvarte 7 fellelråd og 1 menighetsråd spørsmålet. Alle sluttet seg til forslaget.

Kirkerådets vurderinger

Et flertall på 6 av bispedømmerådene har sluttet seg til Kirkerådets forslag. Ytterligere to bispedømmeråd foreslår alternative elementer i nominasjonsprosessen med om lag samme funksjon. Kirkerådet ser at nominasjonsprosessen vil måtte starte tidligere for at denne prosedyren skal kunne følges. Kirkerådet legger vekt på at det bør være større grad av åpenhet og involvering i nominasjonsprosessen når nominasjonen skal lede fram til en prioritert kandidatliste.

Kirkerådets anbefaling

Kirkerådet foreslår at høring til menighetsrådene på et foreløpig listeforslag innføres som ledd i nominasjonsprosessen.

Til spørsmål B1b): Kan høringsinstansen slutte seg til Kirkerådets forslag om prioritering av kandidatlisten?

- 10 bispedømmeråd, *Oslo, Hamar, Tunsberg, Agder og Telemark, Stavanger, Bjørgvin, Møre, Nidaros, Sør-Hålogaland og Nord-Hålogaland* sluttet seg til forslaget.
- 1 bispedømmeråd, *Borg*, har ikke besvart spørsmålet.

- I tillegg besvarte 7 fellestråd og 1 menighetsråd spørsmålet. Alle sluttet seg til forslaget.

Kirkerådets vurdering

Kirkerådets forslag har fått tilslutning av alle høringsinstanser.

Kirkerådets anbefaling

Kirkerådet foreslår at kandidatlisten skal være prioritert.

Til spørsmål B1c): Ønsker høringsinstansen at ordningen med supplerende nominasjon videreføres?

- 10 bispedømmeråd, *Oslo, Hamar, Tunsberg, Agder og Telemark, Stavanger, Bjørgvin, Møre, Nidaros, Sør-Hålogaland og Nord-Hålogaland* sluttet seg til forslaget.
- 1 bispedømmeråd, *Borg*, har ikke besvart spørsmålet.
- I tillegg besvarte 7 fellestråd og 1 menighetsråd spørsmålet. Alle fellestråd sluttet seg til forslaget. Menighetsrådet svarte *nei* på spørsmålet.

Kirkerådets vurdering

Samtlige høringsinstanser slutter seg til forslaget om å videreføre ordningen med supplerende nominasjon. Flere av høringsinstansene har synspunkter på kravet til antall forslagsstillere. *Nord-Hålogaland* bispedømmeråd foreslår å senke kravet til antall forslagsstillere til 50. *Bjørgvin* bispedømmeråd foreslår å senke kravet til antall forslagsstillere noe, men ikke fullt så mye. *Oslo* bispedømmeråd mener antallet forslagsstillere bør utredes, mens *Hamar* bispedømmeråd mener at terskelen i alle fall ikke bør økes.

Kirkerådet har også merket seg nedgangen i antall kandidater som ble fremmet ved supplerende nominasjon fra 2009 til 2011. Nedgangen kan skyldes at terskelen for å fremme forslag ble hevet. Dette skjedde på tre måter: Kravet til antall forslagsstillere ble økt fra 50 til 100. Den geografiske kretsen forslagsstillerne kunne komme fra ble innsnevret fra bispedømmet til prostiet. Det kom krav om at ikke mer enn 50 % av forslagsstillerne kunne komme fra ett og samme sokn. Kirkerådet mener at særlig økningen av minstekravet til antall forslagsstillere og innsnevringen av den geografiske kretsen forslagsstillerne måtte tilhøre har bidratt til å heve terskelen for å fremme forslag. Kirkerådet foreslår at det lempes på begge disse kravene. Samtidig vil Kirkerådet understreke at nedgangen i antall kandidater ved supplerende nominasjon ikke uten videre kan tilskrives det at terskelen for nominasjon ble hevet. Nedgangen kan også skyldes at bispedømmenes nominasjonskomiteer sørget for god bredde og representativitet hos kandidatene, slik at det i mindre grad ble behov for å nominere alternative kandidater ved supplerende nominasjon.

Kirkerådets anbefaling

Kirkerådet foreslår at ordningen med supplerende nominasjon videreføres. Antall forslagsstillere foreslås satt til minimum 75 (i 2011: 100) stemmeberettigede medlemmer

fra minst tre ulike sokn innenfor bispedømmet (i 2011: fra ett prosti). Maksimum 50 % av forslagsstillerne kan komme fra ett og samme sokn.

Hovedlinjer i valgordning ved valg av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet: Høringsinstansenes syn og momenter fra valgkonsultasjonen – Kirkerådets vurderinger og anbefalinger

Følgende spørsmål ble sendt på høring:

Høringsspørsmål B2

Kan høringsinstansen slutte seg til Kirkerådets forslag om at valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet

- a. gjennomføres som flertallsvalg med prioritert kandidatliste,
- b. med de samme opptellingsreglene som de som ble fulgt ved menighetsrådsvalget i 2011?
- c. bør det i tillegg til a. være anledning til valg med alternative lister og forholdstallsvalg?

Til spørsmål B2a): Kan høringsinstansen slutte seg til Kirkerådets forslag om at valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet gjennomføres som flertallsvalg med prioritert kandidatliste?

- 7 bispedømmeråd, *Hamar, Tunsberg, Agder og Telemark* (med reservasjoner), *Møre, Nidaros, Sør-Hålogaland* og *Nord-Hålogaland* sluttet seg til forslaget.
- 3 bispedømmeråd, *Oslo, Stavanger* og *Bjørgvin* svarte *nei* på spørsmålet.
- 1 bispedømmeråd, *Borg*, har ikke besvart spørsmålet.
- I tillegg besvarte 7 fellelråd og 1 menighetsråd spørsmålet. Alle sluttet seg til forslaget.

Momenter fra valgkonsultasjonen

På valgkonsultasjonen var det en omfattende gjennomgang av flertallsvalg, der positive sider ble fremhevet samtidig som svakheter ble grundig belyst. Det at menighetsrådsvalg som oftest gjennomføres som flertallsvalg, gjør at flertallsvalg med prioritert kandidatliste er en lett gjenkjennelig valgordning. Ordningen for nominasjonsprosessen som det i stor grad er konsensus rundt, er godt tilpasset flertallsvalg med prioritert kandidatliste som en hovedordning.

Flertallsvalg er en valgmåte som gjør at grupper som representerer et mindretall av velgerne kan oppnå rent flertall ved systematiske aksjoner. Dette kan til en viss grad kompenseres for, gjennom valg av opptellingsmåte (se neste spørsmål), men er uansett en utfordring som hefter ved denne valgformen. Flertallsvalg gir nominasjonskomiteen en del makt. Også dette avhenger i stor grad av opptellingsmåte som benyttes.

Tilstrekkelig informasjon om kandidatene er krevende å få til når det ikke finnes enkle kategorier å gruppere kandidatene etter. Det er ikke enkelt å drive valgkamp for

enkelt personer, noe som også kan føre til at det blir mindre medieoppmerksomhet rundt valget.

Kirkerådets vurdering

Et flertall av bispedømmerådene (7) sluttet seg til forslaget om at valg til bispedømmeråd og Kirkemøte gjennomføres som flertallsvalg med prioritert kandidatliste. Av disse hadde ett bispedømmeråd forbehold knyttet til opptellingsmåten, mens ett bispedømmeråd hadde forbehold knyttet til utformingen av nominasjonsprosessen. 3 bispedømmeråd gikk imot forslaget om at bispedømmerådsvalget gjennomføres som flertallsvalg med prioritert kandidatliste. Flere bispedømmeråd tok til orde for nærmere utredning av valgordning.

Kirkerådet ser ikke at det er noe reelt alternativ til flertallsvalg med prioritert kandidatliste som normalordning ved valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet på nåværende tidspunkt. Dette til tross for de påviste svakhetene som finnes ved denne ordningen. Noen svakheter kan kompenseres ved tilpasning av opptellingsmåte (se neste spørsmål), mens andre må man akseptere. Det finnes ingen ideell valgordning. Det har vært etterlyst ytterligere utredning, men i valgkonsultasjonen fremkom det at det mest sannsynlig er lite å hente i ytterligere utredning. Det bør heller være åpning for å gjøre noen endringer når man har noe mer erfaringsgrunnlag. Det er et mål at ordningene for menighetsrådsvalg og valg til bispedømmeråd og Kirkemøte gjøres så like som mulig for velgeren.

Kirkerådets anbefaling:

Kirkerådet foreslår at valg til bispedømmeråd og Kirkemøte som normalordning gjennomføres som flertallsvalg med prioritert kandidatliste.

Til spørsmål B2b): Kan høringsinstansen slutte seg til Kirkerådets forslag om at valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet gjennomføres med de samme opptellingsreglene som de som ble fulgt ved menighetsrådsvalget i 2011?

- 6 bispedømmeråd, *Hamar, Tunsberg, Møre, Nidaros, Sør-Hålogaland* (ønsker justerte opptellingsregler) og *Nord-Hålogaland* sluttet seg til forslaget.
- 4 bispedømmeråd, *Oslo, Agder og Telemark, Stavanger og Bjørgvin* svarte nei på spørsmålet.
- 1 bispedømmeråd, *Borg*, har ikke besvart spørsmålet.
- I tillegg besvarte 7 fellelråd og 1 menighetsråd spørsmålet. Alle sluttet seg til forslaget.

Momenter fra valgkonsultasjonen

Forskjellige opptellingsmåter ble gjennomgått og vurdert på valgkonsultasjonen. Det eneste kjente alternativet til opptellingsmåten fra menighetsrådsvalget 2011 (forslaget som ble fremmet i høringen), er opptellingsmåten som ble brukt ved menighetsrådsvalg før 2011. Denne gir nominasjonskomiteen langt mer makt. De som står nederst har svært begrenset mulighet til å komme opp på fast plass selv om de skulle få mange

tilleggsstemmer. Det var på valgkonsultasjonen ingen som argumenterte for å benytte denne opptellingsmåten.

Den største svakheten ved opptellingsmåten fra menighetsrådsvalget i 2011, er at den kan gi organiserte kampanjer svært stor uttelling. Uendrede stemmesedler gir ingen påvirkning på resultatet, så det er tilleggsstemmene som blir avgjørende. Opptellingsmåten sikrer ikke at mindretall får forholdsmessig representasjon. Det ble derfor viet mye oppmerksomhet rundt mulige tilpasninger av opptellingsmåten fra menighetsrådsvalget 2011, for å undersøke mulighetene til å kompensere for denne svakheten.

Det ble særlig sett på muligheten for å begrense antallet tilleggsstemmer som hver velger kan avgi. Dersom velgerne kun får anledning til å avgi det antall tilleggsstemmer som tilsvarer maksimalt 50 % av antallet faste plasser, reduseres trolig «kuppfaren» betraktelig. Dette avhenger også av at mulighet for strykninger bortfaller, noe som også av andre grunner fremstod som fornuftig i valgkonsultasjonen.

Viktigheten av å informere velgerne og oppmuntre alle til å bruke tilleggsstemmene aktivt, ble også fremhevet. De som ønsker å støtte nominasjonskomiteens liste, må gi tilleggsstemmer til dem som er prioritert på fast plass av nominasjonskomiteen. Dette minsker «kuppfaren», men kan samtidig gi mer makt til nominasjonskomiteen.

Muligheten for å ha en minstegrense for hvor mange tilleggsstemmer som skal til for at listerekkefølgen blir endret ble også nevnt. Ved fylkestingsvalg må en kandidat ha fått minst 8 % tilleggsstemmer for å kunne rykke opp på listen. En slik bestemmelse hindrer at nominasjonskomiteens liste blir totalt endret basert på svært få tilleggsstemmer.

Forholdet mellom direkte og indirekte valg lå i utgangspunktet utenfor de hovedtema som valgkonsultasjonen skulle drøfte, men det ble nevnt som et moment at også indirekte valg kan redusere konsekvensene av eventuelle «kuppforsøk».

Kirkerådets vurdering

6 bispedømmer sluttet seg til forslaget om å bruke samme opptellingsregler som de som ble fulgt ved menighetsrådsvalget i 2011. Ett av disse bispedømmerådene ønsket justeringer i opptellingsreglene. 4 bispedømmer gikk imot forslaget. I og med at ett av bispedømmene som sluttet seg til forslaget ønsket justeringer i opptellingsreglene, var det i realiteten 5 bispedømmer som sluttet seg til Kirkerådets forslag og 5 bispedømmeråd som ikke gjorde det. De innvendingene som ble reist mot å bruke samme opptellingsmåte som ved menighetsrådsvalget, tilsa at spørsmålet om opptellingsmåte burde vurderes på nytt. Av bispedømmerådene som svarte nei eller unnlot å svare på dette spørsmålet, mente 4 bispedømmeråd at spørsmålet om framtidig valgordning ikke var tilstrekkelig utredet. Det ene bispedømmerådet unnlot å uttale seg om spørsmålene i del B i høringsskjemaet. Dette var viktige grunner til at valgkonsultasjonen ble arrangert.

Etter valgkonsultasjonen er Kirkerådet av den oppfatning at det ikke finnes noe bedre alternativ enn en opptellingsmåte med utgangspunkt i fremgangsmåten fra

menighetsrådsvalget i 2011. Kirkerådet ser at det er gode grunner til å forsøke en ordning med at det kun gis anledning til å gi det antall tilleggsstemmer, som tilsvarer maksimalt 50 % av antallet faste plasser, for å stimulere til bedre mindretallsrepresentasjon. For å få effekt av dette, må man også ta bort muligheten til å stryke kandidater. Dersom det avgis flere tilleggsstemmer enn maksimalt antall, vil kun de øverste på listen bli tatt med. En innføring av en minstegrense for hvor mange tilleggsstemmer som skal til for at listerekkefølgen skal bli endret, anses som lite aktuelt. Da det sannsynligvis vil bli godt informert om viktigheten av å bruke sine tilleggsstemmer, vil dette ha liten nytte og ingen reell effekt i forhold til å begrense «kuppmuligheten».

Dersom disse tilpasningene blir vedtatt, må det vurderes om dette også skal innføres for valg av menighetsråd i 2015. Dette for å ivareta hensynet til at valg av bispedømmeråd og menighetsråd bør være så like som mulig.

Kirkerådets anbefaling:

Kirkerådet foreslår at flertallsvalg til bispedømmeråd og Kirkemøte gjennomføres med opptellingsmåte som har utgangspunkt i opptellingsmåten fra menighetsrådsvalget 2011, men der anledning til strykninger fjernes og antallet tilleggsstemmer begrenses til maksimalt 50 % av antallet faste plasser som skal velges. Det må i etterkant av Kirkevalget 2015 evalueres hvordan denne opptellingsmåten har slått ut.

Til spørsmål B2c): Bør det i tillegg til a. være anledning til valg med alternative lister og forholdstallsvalg?

- 7 bispedømmeråd, *Oslo, Hamar, Tunsberg, Agder og Telemark, Bjørgvin, Nidaros og Sør-Hålogaland* sluttet seg til forslaget.
- 3 bispedømmeråd, *Stavanger, Møre* (knappt flertall) og *Nord-Hålogaland* svarte *nei* på spørsmålet.
- 1 bispedømmeråd, *Borg*, har ikke besvart spørsmålet.
- I tillegg besvarte 7 fellelråd og 1 menighetsråd spørsmålet. 6 fellelråd og 1 menighetsråd sluttet seg til forslaget. 1 fellelråd (*Kinn*) svarte *nei* på spørsmålet.

Momenter fra valgkonsultasjonen

Momentene fra valgkonsultasjonen kan ikke sies å være entydige i en bestemt retning i forhold til dette spørsmålet. Valgforsker Bernt Aardal kom i sin respons med en vurdering av problemstillingen. Noen vil hevde at forholdstallsvalg er det eneste «naturlige», men Aardal understreket at en valgordning for Den norske kirke ikke uten videre kan sammenlignes med valgordninger i «sekulærpolitikken». Et viktig moment her er at forholdstallsvalg bygger på en forutsetning om at det finnes organiserte grupper som representerer ulike synspunkter. De grupper som i dag finnes innenfor Den norske kirke er ikke godt organiserte i forhold til å skulle fungere som «kirkepartier». Et annet viktig spørsmål er hvorvidt det er ønskelig å stimulere til dannelsen av slike «kirkepartier». Aardal tok i liten grad stilling til dette spørsmålet, utover å belyse problemstillingen, men ga uttrykk for at han mente det ville være klokt å gi en åpning for forholdstallsvalg, dersom det finnes godt organiserte grupper som ønsker å stille til valg. Dette både som en sikkerhetsventil for spesielle lokale forhold og en åpning for en fremtidig utvikling.

Argumentasjonen for forholdstallsvalg dreide seg særlig om et ønske om å gi alle velgere valgalternativer som de enkelt kan kjenne seg igjen i. De som primært ønsker forholdstallsvalg mener at denne typen valg har muligheten til å mobilisere langt flere medlemmer enn flertallsvalg med kun en liste. Sistnevnte krever i langt større grad kjennskap til kandidatene, og vil således mer være en valgform for de ”indrekirkelige kretser”. Nominasjonskomiteen vil i langt større grad gjøre valgene for velgere med mindre kjennskap til de nominerte personene.

Argumentene mot forholdstallsvalg kan deles i to grupper som er tett knyttet til hverandre. Skepsisen er på den ene siden knyttet til at de nødvendige grupperinger i dag ikke eksisterer, og at det slik sett ikke er godt nok grunnlag for å gjennomføre forholdstallsvalg. På den andre siden er det også en skepsis til hele tanken om at det skal bli en utvikling mot en kirkepolitisk virkelighet som er preget av etablerte grupperinger. Det ble også trukket frem hvilke konsekvenser det vil kunne få for Kirkemøtet at forsamlingen er delt i definerte grupperinger. Mange av sakene vil da på forhånd være avgjort, og dagens dynamikk i Kirkemøtet vil falle bort.

Det fremkom også at det å tillate alternative lister og dermed åpne for forholdstallsvalg, skaper en del utfordringer rent valgteknisk. Nominasjonsprosess med supplerende nominasjon kombinert med flere lister, ble av Aardal vurdert å kunne være som «smør på flesk». Å ha en prosess med supplerende nominasjon og utforming av alternative lister parallelt, er ikke å anbefale. Mens nominasjonskomiteen skal ha fokus på å balansere sitt listeforslag, vil en alternativ liste kunne være sammensatt av personer som er holdningsmessig like. Stor oppslutning om den alternative listen kan dermed føre til mindre og ikke større bredde i bispedømmerådet.

Denne problemstillingen er ikke bare knyttet til supplerende nominasjon. Skal man tillate flere lister, vil det uansett være en fordel at listene i utgangspunktet stiller likt når det gjelder behovet for balansering. Det vil si at det ikke er ideelt med lister som primært er «protestlister» til nominasjonskomiteens liste, men at valget bør være mellom lister som stiller likt. Dette vil igjen si at forholdstallsvalg helst bør skje uten liste fra en nominasjonskomité nedsatt av valgstyret. Forskjellige tenkte scenarier med kombinasjon av liste fra nominasjonskomité og alternative lister ble diskutert på konsultasjonen, uten at man fant noen god løsning på hvordan et forholdstallsvalg praktisk kan gjennomføres når utgangspunktet har vært et bredt sammensatt listeforslag fra valgstyrets nominasjonskomité.

Opptellingsmåte ved eventuelle forholdstallsvalg ble i mindre grad berørt. Det virket å være en rimelig konsensus rundt at man ved eventuelle forholdstallsvalg bør bruke samme opptellingsmåte som ved forholdstallsvalg til menighetsråd. Det ble kort nevnt at modifiseringen av oddetallsmetoden som benyttes, er tilpasset behov for muligheter til å styrke parlamentarisk styringsdyktighet ved offentlige valg, og slik sett ikke har stor relevans for kirkelige valg. Modifiseringen kan derfor vurderes fjernet for begge valg.

Preferansevalg ble også kort berørt i valgkonsultasjonen. Mange av de tekniske utfordringene som man opplevde i 2011 kan løses, men preferansevalg krever at velgerne har klare preferanser. Valget i 2011 viste tydelig at velgerne ved direkte valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet i for liten grad hadde dette.

Kirkerådets vurdering

7 bispedømmer sluttet seg til forslaget om at det skal være anledning til valg med alternative lister og forholdstallsvalg. Enkelte bispedømmer ønsket primært fortsatt preferansevalg eller ønsket at preferansevalg fortsatt skulle kunne vurderes som en mulighet, mens to bispedømmeråd framhevet svakhetene ved preferansevalg slik det ble gjennomført under demokratireformen. 3 bispedømmer gikk imot at det skal være anledning til valg med alternative lister og forholdstallsvalg. To bispedømmeråd var opptatt av at terskelen for å kunne fremme listeforslag ikke måtte være for høy. Det ene av disse tallfestet sitt forslag.

Valgkonsultasjonen ga et tydelig signal om at det ikke er fornuftig igjen å vurdere preferansevalg til valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet, og preferansevalg vil ikke bli tatt med videre i vurderingene.

Kirkerådet vurderer det slik at det på det nåværende tidspunkt er hensiktsmessig å fastslå at flertallsvalg med prioritert kandidatliste, med høring av menighetsrådene og supplerende nominasjon, er normalordningen for valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet. Åpning for alternative lister og forholdstallsvalg kan eventuelt innarbeides som en type opsjon.

Det er to hovedlinjer som kan ligge bak argumentasjonen for åpne for alternative lister. Man kan se på alternative lister som en mulighet for grupperinger med sterke meninger om enkeltspørsmål til å fremme sine synspunkter. Det kan tenkes at de ikke opplever seg ivaretatt i en prosess med supplerende nominasjon, og det å lage en egen liste vil også være en langt mer synlig måte å få oppmerksomhet rundt sitt syn enn gjennom supplerende nominasjon. Å åpne opp for dette kan sees på som en form for utvidet ytringsfrihet, og listene vil bære preg av å være aksjoner eller spesielle markeringer. En åpning ut fra denne argumentasjonslinjen er noe som kan vurderes allerede etter ett valg. Forholdstallsvalg ut fra denne tenkingen gjør nominasjon til den «offisielle» listen komplisert.

Den andre hovedlinjen som kan ligge bak, kan være et ønske om å åpne for en prosess frem mot en kirkepolitisk virkelighet, der det på sikt blir etablerte grupperinger med mer helhetlige programmer som nominerer sine egne kandidater. I debatten rundt valgordninger har en del tatt til orde for at dette er eneste måten å få til en økt valgdeltakelse blant alle kirkens medlemmer. Dersom man åpner for alternative lister med dette som motivasjon, er det for tidlig å evaluere effekten etter ett valg. Man må da se minst to valg etter hverandre i sammenheng, for å vurdere om alternative lister og åpning for forholdstallsvalg stimulerer til formalisering av forskjellige kirkepolitiske grupperinger, og om denne utviklingen gir vesentlig høyere valgdeltakelse. På sikt vil det da være et mål at en nominasjonskomité nedsatt av valgstyre bli overflødig.

På bakgrunn av valgkonsultasjonen, er det Kirkerådets vurdering at det kan forsvares at man nå etablerer flertallsvalg med prioritert kandidatliste som normalordning, og at man i 2015 gjennomfører dette i alle bispedømmer. Man får da testet ut en ny normalordning i hele kirkens bredde. Åpning for alternative lister og forholdstallsvalg kan da bli tatt med som en type opsjon som kan vurderes forsøkt senere dersom kirkepolitiske grupperinger videreutvikles og det blir økt styrke bak kravet om muligheten til å fremme alternative lister. Man får da mulighet til i første omgang å konsentrere seg om de forskjellige forhold knyttet til flertallsvalget, og kan ta utfordringene som følger med å åpne for forholdstallsvalg på et senere tidspunkt.

Alternativt kan man åpne for at de bispedømmeråd som ønsker dette, kan innføre åpning for alternative lister og forholdstallsvalg allerede i 2015. Man kan da trolig få et første sammenligningsgrunnlag for å se om valgdeltakelse øker betydelig der det gjennomføres forholdstallsvalg, og man får en første pekepinn på om dette faktisk igangsetter en prosess der kirkepolitiske grupperinger videreutvikler seg og utvikler organisasjoner som kan stille lister. Hovedproblemet med å gjøre et slikt forsøk allerede i 2015, er at de forholdstallsvalg som eventuelt vil bli gjennomført vil ha svakheter knyttet til forholdet mellom nominasjonskomiteens «offisielle» liste og de «alternative» innleverte listene. Med dagens mangel på grupperinger, anses det som lite forsvarlig på det nåværende tidspunkt å gjennomføre forholdstallsvalg utelukkende mellom lister som har kommet inn utenfra. Man vet lite om hvilken bredde disse vil kunne representere. I dagens situasjon anses det derfor som nødvendig at nominasjonskomiteens liste blir stående, selv om det leveres alternative lister. Skal man åpne for forholdstallsvalg uten en liste fra valgstyrets nominasjonskomité, må man i større grad være sikret at det kommer lister som representerer bredden blant velgerne.

En mulig skisse til praktisk gjennomføring kan være som følger:
Det må tidlig kunngjøres at det er anledning til å stille lister. Fristen for å registrere seg som gruppering som ønsker å fremme liste må settes kort tid etter at nominasjonskomiteen har kunngjort sin foreløpige liste. Nominasjonsprosessen kan da følge normalordningen så langt. Dersom det kommer inn én (eventuelt to) eller flere lister, stoppes prosessen med supplerende nominasjon. Nominasjonskomiteen kan endre på rekkefølgen på de personer som allerede er nominert for å tilpasse listen til et forholdstallsvalg fremfor et flertallsvalg (rekkefølgen blir langt viktigere når det blir forholdstallsvalg samt at det kan være ønskelig å balansere listen i forhold til hvilke andre grupperinger som har varslet at de vil levere liste). Det er så en felles frist for endelig liste fra samtlige grupperinger (inkludert nominasjonskomiteen). Dersom ingen meldte grupperinger klarer å stille liste likevel, vil valget skje som flertallsvalg over nominasjonskomiteens liste, uten noe supplerende nominasjon.

Dersom Kirkemøtet i 2013 vedtar å gå inn for å åpne for alternative lister og forholdstallsvalg i de bispedømmer som går inn for dette allerede i 2015, må ytterligere detaljer utredes frem mot endelig vedtak på Kirkemøtet 2014.

Kirkerådets anbefaling

Kirkerådet foreslår at åpning for alternative lister og gjennomføring av valget som forholdstallsvalg innføres som en mulig opsjon innenfor hovedordningen. Dette må i så fall være som et alternativ til supplerende nominasjon. De usikkerhetsmomenter og vanskeligheter som er knyttet til å åpne for alternative lister i dagens situasjon, gjør at Kirkerådet foreslår ikke å åpne for alternative lister i valget 2015. Det foreslås at spørsmålet utredes ytterligere og tas opp til ny vurdering frem mot Kirkevalget 2019.

Oppsummering

På bakgrunn av høringen høsten 2012 fremmer Kirkerådet følgende forslag til endringer i nominasjonsordningen:

- Høring til menighetsrådene på et foreløpig listeforslag
- Kandidatlisten skal være prioritert
- Ordningen med supplerende nominasjon videreføres. Antall forslagsstillere foreslås satt til minimum 75 (i 2011: 100) stemmeberettigede medlemmer fra minst tre ulike sokn innenfor bispedømmet (i 2011: fra ett prosti). Maksimum 50 % av forslagsstillerne kan komme fra ett og samme sokn.

På bakgrunn av høringen høsten 2012 samt valgkonsultasjonen 1. februar 2013 fremmer Kirkerådet følgende forslag til endringer i valgordningen ved valg av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet:

- Valg av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøtet gjennomføres som flertallsvalg med prioritert kandidatliste som normalordning.
- Ved flertallsvalg benyttes det opptellingsregler som har utgangspunkt i opptellingsregler fra menighetsrådsvalget 2011, men der anledning til strykninger er tatt bort samt at det kun gis anledning til å gi det antall tilleggsstemmer som tilsvarer maksimalt 50 % av antallet faste plasser som står på valg.
- Åpning for alternative lister og gjennomføring av valget som forholdstallsvalg innføres som en mulig opsjon i hovedordningen, og da som et alternativ til supplerende nominasjon. Det åpnes ikke for alternative lister i valget 2015, men spørsmålet må utredes ytterligere og tas opp til ny vurdering frem mot Kirkevalget 2019.

Forslagene forutsetter at regjeringen legger fram de nødvendige forslag til endringer i kirkeloven, og at disse blir vedtatt av Stortinget (jf. sak KM 04/13).

Forslagene legger føringer for utarbeidelsen av reviderte valgregler som skal legges fram for Kirkemøtet i 2014 med sikte på kirkevalgene fra 2015 og framover. Det foreslås at reglene for øvrig bygger på de *Særskilte regler ved de kirkelige valg* som ble benyttet ved Kirkevalget i 2011.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Bearbeidelse av *Særskilte regler ved de kirkelige valg* 2011, med endringer i tråd med Kirkemøtets vedtak, og den nødvendige faglige kvalitetssikring av reglene og regelendringene, kan finne sted innenfor Kirkerådets ordinære budsjettamme.

De foreslåtte regelendringene vil medføre endringer i tidsløpet og de administrative rutinene ved nominasjon av leke medlemmer til bispedømmeråd og Kirkemøte. Det forutsettes at bispedømmerådene som ansvarlige operatører for valget konsulteres i utarbeidelsen av forslag til nærmere regler vedrørende prosedyrer for nominasjon.

Kirkemøtet 2012 (sak KM 12/12) understreket at gjennomføring av kirkevalg etter disse reglene vil kreve bevilgninger på minst samme nivå som i 2009 og 2011.